

Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ünde

Bir Havacılık Mabedi

Can EREL
Uçak Mühendisi

24 Ekim 2026
Eskişehir

Gizlilik Bildirimi

Bu bildirimi okuyanların ***KURUMU/KURULUŞU***, ***Can EREL*** (***CE®***, www.canerel.com.tr) tarafından verilen sözlü ve hazırlamış olduğu işbu sunum içeriğindeki yazılı ve göresel bilgilerin kendisine ait bilgiler olduğunu, sunum sırasında öğrenilen Can EREL'e ait ticari, teknik, ekonomik, finansal veya pazarlamaya ilişkin bilgiler dahil olmak ve bunlarla sınırlı olmamak üzere her türlü bilgiyi saklı ve gizli tutacağını, hiçbir kişi ya da kuruluşa ifşa etmeyeceğini ve ulaşma imkanı vermeyeceğini, sınırlı kapalı veya açık kaynakta paylaşmayacağını bunun için gerekli tüm tedbirleri alacağını, işbu sunumun amacı dışında kullanmayacağını kabul, beyan ve taahhüt eder.

KURUM/KURULUŞ, işbu sunumun *(başlık hariç)* içeriği ve ***CE®*** ile arasındaki iş ilişkisi hakkında yazılı ve görsel medyada ***CE®*** yazılı onayı olmaksızın hiçbir açıklama yapamaz.

KURUM/KURULUŞ, işin gerçekleştirilmesinde görev alan üçüncü kişi ve kurumların da bu gizlilik kurallarına uymalarından sorumludur.

İçerik

Tayyare ve Motor Türk Anonim Şirketi (TvMTAŞ)

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi ile Gelenler

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi Şehitleri

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi Hasenâtı

Son Sözler

Tayyare ve Motor Türk Anonim Şirketi

(TvMTAŞ)

(1925 >)

Tayyare ve Motor Türk Anonim Şirketi (TvMTAŞ) Girişimi...
1925 ve "Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ü" 2026

Tayyare ve Motor Türk Anonim Şirketi (**TvMTAŞ**) Mutabakatı (15 Ağustos 1925),
- Junkers Flugzeugwerke A.-G. (3,5 m DM)
- T.C. Müdafaai Milliye Vekekâleti (3,5 m DM)

sermaye yapısı ile Ankara'da kurulmuştur.

TvMTAŞ,
- Yönetim Kurulu Başkanı B. Refik (KORALTAN) Bey
- Genel Müdürü Hans (SACHSENBERG) Bey
- Genel Sekreteri M. Asım (TURGUT) Bey

olmuştur.

TvMTAŞ tarafından,
- Dolaylı destekle, askeri bir yapıda **Eskişehir Tayyare Tamirhanesi** (ETT)
- Doğrudan destekle, bir girişim olarak **Kayseri Tayyare Fabrikası** (KTF)

tesisleri oluşturularak 1926 yılında faaliyete geçirilmeleri sağlanmıştır.

Bu tesisler "Ulusal Havacılık Endüstrisi" içindeki ilk tesislerdir.
...o nedenle, 2026 yılı "**Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ü**" yılıdır.

Tayyare ve Motor Türk Anonim Şirketi (TvMTAŞ) Girişimi...
1925 ve "Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ü" 2026

TvMTAŞ konumları...

TvMTAŞ Merkez, Ankara

Werft Eskischehir

Werke Kaisserie

"In Aviation the difference between Werft and Werk lies in their primary function: maintenance versus Manufacturing.

Werft: specifically a Facility focused on maintenance repair and overhaul of aircraft (Shipyard for planes)

Werk: a manufacturing plant where aircraft or their components are built from scratch. A werft fixes existing planes, a Werk manufacturing new ones..."

~Bernd BURGHOLZER (MTU)

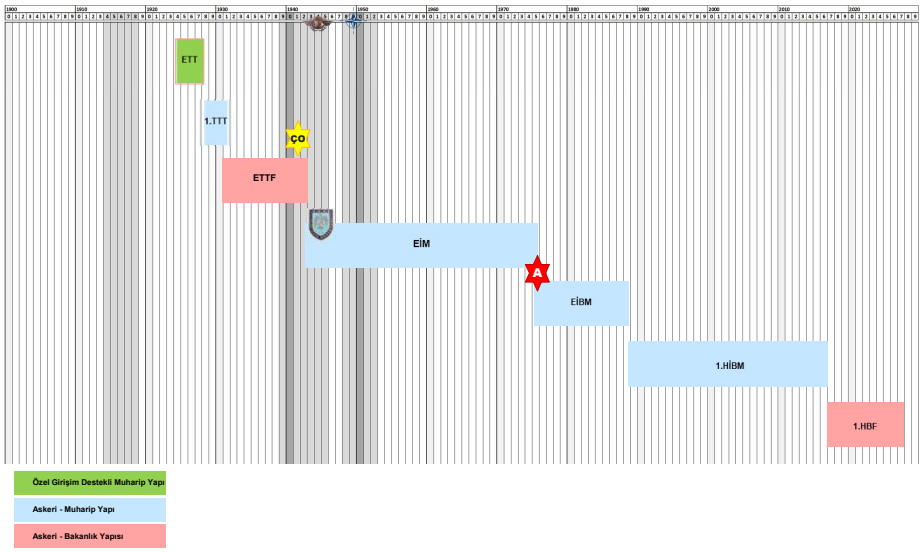
Eskişehir Tayyare Tamirhanesi

Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

(1926 – 2026)

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

1926 – 2026

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi (ETT, 1925 - 1928)

ETT, TvMTAŞ'ın hava hava aracı (yapısal ve güç grubu) tamirhanesi amaçlı dolaylı bir girişimi…
…Kuva-yı Havaiye Müfettişliği emrinde, Eskişehir Tayyare İstasyon Komutanlığı ile iş birliğinde müstakil bir kurum…

TvMTAŞ Eskişehir Tayyare Tamirhanesi'nden Conrad Bedler'in Mektup Zarfı
₹19.8

Eskişehir Tayyare (TvMTAŞ Hangarları) Tamirhanesi
₹19.8

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi
₹19.8

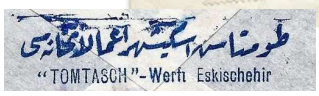
Eskişehir Tayyare (Motor Bölümü) Tamirhanesi
₹19.8

1925 – 1933	Junkers A20
1925 – 1938	Junkers F13 Limusin
1926 – 0000	Junkers A35
1926 – 0000	Nieuport Delage NiD-42 C1
1926 – 1931	Morane-Saulnier MS50
1926 – 1931	Morane-Saulnier MS52
1926 – 1934	Hanriot-Dupont H14
1926 – 1936	Hanriot Spad.51 C1
1926 – 1936	Breguet 19A2
1926 – 1938	Breguet 19B2
1928 – 1935	Bleriot 25A2
1928 – 1937	Morane-Saulnier MS-147
1928 – 1938	Savoia-Marchetti SM4

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi'nde TvMTAŞ / Junkers Dahli

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

1'inci Tayyare Taburu Tamirhanesi (1.TTT, 1928 - 1930)

Kuva-yı Havaiye Müfettişliği, düzenleme ile Müdafaa-i Milliye Vekâleti bünyesinde Hava Müsteşarlığı'na dönüştürülüp…

…aynı yıl TvMTAŞ (1928) da lağvedilince ETT, yeni oluşturulan 1'inci Tayyare Tabur Komutanlığı kuruluşu altına alınır ve adı 1'inci Tayyare Taburu Tamirhanesi olur.

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi
1?19..?

Eskişehir Hava Mektebi
1?1928 -1929 Dönemi?

1928 - 1935	Potez 25A2
1928 - 1937	Horane Saulnier MS-147
1928 - 1938	Avione Marchetti SS9
1928 - 1938	Breguet 19B2
1929 - 1941	Arado Ar 197 Smalik

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

Eskişehir Tayyare Tamir Fabrikası (ETTF, 1930 - 1942)

Müstakil hale gelen 1'nci TTT, **Müdafaa-i Milliye Vekâleti Hava Müsteşarlığı yapısı altına alınarak** Eskişehir Tayyare Tamir Fabrikası adını alır…

…Eskişehir Hava Deposu ile (şehir ile Hava Meydan arasındaki ulaşımı sağlayan) Dekovil Müfrezesi de bağlanır; atölyelerinin gelişen teknolojik yapısı ile, bu alanlar Hava Mektebi ve Tayyare Makinist Mektebi öğreniminin uygulama yeri de olur.

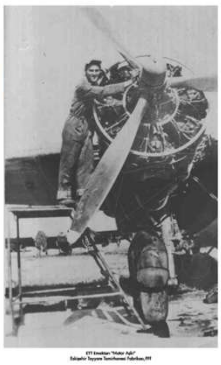
Eskişehir Tayyare Tamirhanesi Fabrikası
30 Nisan 1935

Eskişehir Tayyare Tamirhanesi Fabrikası
?1930

1932 - 1941	Breguet 19-Tk2
1933 - 1933	Polikarpov R5
1933 - 1934	Tupolev ANT6/P5
1933 - 1943	Supermarine Southampton Mk.II
1933 - 1945	Consolidated Fleet Model 7
1933 - 1945	Curtiss 68 Falcon/Hawk 12 C-1
1933 - 1945	Curtiss Hawk C/P22 Falcon
1934 - 1941	Breguet 19-7B2
1934 - 1946	Dorfleet/Fokker DXI-84 Dragon
1935 - 1941	Monospar ST-XII
1936 - 1943	P.Z.L. P24A
1936 - 1946	Heinkel He-46
1937 - 1943	P.Z.L. P-24C
1937 - 1945	Focke Wulf FW-58 K "Weihe"
1937 - 1946	Heinkel He-111 F-1
1937 - 1946	Martin 139WT
1937 - 1947	Bristol Bronhelm Mk.I
1937 - 1948	Dufaux V-115BT
1938 - 1942	Goldkuven FK.48A
1938 - 1947	Supermarine Walrus Mk.II
1939 - 1942	Supermarine Spitfire Mk.I
1939 - 1943	P.Z.L. P-24G
1939 - 1945	Horane Saulnier MS406C.1
1939 - 1946	Hawker Hurricane Mk.I
1940 - 1945	Hervrot H-182
1940 - 1946	Avro Anson Mk.I
1940 - 1947	Fairey Battle Mk.I
1940 - 1948	Westland Lysander Mk.III
1940 - 1949	Curtiss-Wright CW-22B
1940 - 1949	Curtiss-Wright CW-22B
1941 - 1952	Airspeed Oxford Mk.I
1941 - 1969	Miles Magister Mk.I
1942 - 1946	Consolidated B-24 Liberator
1942 - 1947	Bristol Blenheim Mk.IV
1942 - 1947	Curtiss P-40C Tomahawk Mk.IIB
1942 - 1947	Hawker Hurricane Mk.IIB
1942 - 1947	Hawker Hurricane Mk.IIC
1942 - 1947	Hawker Hurricane Mk.IIC-B
1942 - 1950	Miles Magister Mk.IA

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

Eskişehir Tayyare Tamir Fabrikası Çırak Okulu (1942)

"...
1942 yılında, Fabrikamız çırakları için kurs açıldı.

Derslerimiz atölyelerin mühendisleri (Teknik Resimi İbrahim bey, Matematiği Ragıp Gönen, Teknoloji Münir Tevfik Güçlüer, Tayyare-Motor Orhan İgot, Malzeme Hüseyin Pala, Fizik Mümtaz Külünk, Mihaniki Hüseyin Yeğin) tarafından veriliyordu.

Derslere öğleden sonra yemekhanede devam ediyorduk.

İkinci yılı yeni açılan Çırak Okulu talebeleri ile beraber okuduk. Bu yıllarda 1923, 1924 ve 1925 doğumlu çıraklar için Dikim atölyesinde yapılan Mükellef elbise (Manevra kayışlı İzci Elbise) si için 10 ay 2.5 Lira maaşımızdan kesildi.

Komutanımız Tnl.Md. Mülhak'ı İnsan Bey ile sporcu antrenörleri Adil ve Muzaffer beylerin nezaretlerinde fabrikanın top sahasında talim yaparak 1943 yılında Atatürk Lisesi önünde yapılan Cumhuriyet Bayramı resmi geçidine katıldık.

1942-1944 yılları çırak kursu bitirme belgesini alarak doğrudan 1'inci sınıf işçiliğe terfi ettirildik.
..."

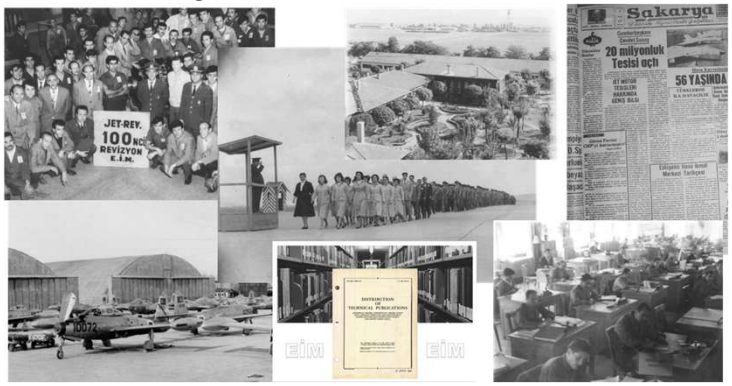
~İ. AŞANER

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

Eskişehir İkmal Merkezi (EİM, 1942 - 1975)

ETTF, büyüyerek genişleyen iş hacmi nedeni ile Hava Müsteşarlığı yapısından alınarak 1'inci Hava Tümeni yapısına alınır ve Eskişehir İkmal Merkezi (EİM) olarak adlandırılır....

> ...tüm hava birliklerine ait araç ve malzemelerin çoğunluğunun onarımı ve ikmali sorumluluğu verilir.

1942 - 1946	Consolidated B-24 Liberator
1942 - 1947	Bristol Blenheim Mk.IV
1942 - 1942	Curtiss P-40D Tomahawk Mk.IIB
1942 - 1947	Hawker Hurricane Mk.IIB
1942 - 1947	Hawker Hurricane Mk.IIC
1942 - 1947	Hawker Hurricane Mk.IIC-X
1942 - 1960	Miles Magister Mk.IA
1943 - 1947	Focke Wulf FW-190A-3
1943 - 1948	Bristol Blenheim Mk.V
1943 - 1948	Curtiss P-40D Kittyhawk Mk.I
1943 - 1948	Miles Master Mk.II
1944 - 0000	Supermarine Spitfire Mk.XI
1944 - 1947	Fairey Barracuda Mk.II
1944 - 1948	Supermarine Spitfire Mk.VB
1944 - 1948	Supermarine Spitfire Mk.VC
1944 - 1948	Supermarine Spitfire Mk.VB
1944 - 1950	Martin-1AY Baltimore Mk.IV
1945 - 1948	Miles Master Martinet
1946 - 1949	Airspeed Oxford Consul
1946 - 1949	Airspeed Oxford Mk.II
1946 - 1948	Douglas C-47 A/B Dakota
1947 - 1951	Bristol Beaufighter TF Mk.X
1947 - 1953	Gr'Hawkland Mosquito FB Mk.IV
1947 - 1953	Gr'Hawkland Mosquito T Mk.III
1947 - 1954	Supermarine Spitfire Mk.IX
1947 - 1956	Supermarine Spitfire Mk.XIV
1947 - 1959	Beechcraft D-18S Twin Beech
1948 - 1954	Republic F-47D Thunderbolt
1948 - 1958	Douglas B-26B Invader
1948 - 1958	Douglas B-26C Invader
1948 - 1974	North American T-6
1948 - 1981	Beechcraft AT-11 Kansan
1951 - 1966	Lockheed T-33A Silverstar
1952 - 1966	Republic F-84G Thunderjet
1954 - 1968	North American Aviation F-86E Sabre
1955 - 1962	NAMA Model-1 Ujer
1955 - 1994	Lockheed RT-33A
1956 - 1980	Republic RF-84F Thunderflash
1956 - 1993	Beechcraft T-34A Mentor
1958 - 1988	Fokker/F-27 M Mk.V Friendship
1958 - 1982	Canadair T-33 Mk.III Silverstar
1958 - 1986	North American F-100F Super Sabre
1958 - 1988	North American F-100D Super Sabre
1959 - 1974	Douglas C-54 Skymaster
1959 - 1975	Republic F-84F Thunderstreak
1959 - 1983	Beechcraft B-18S Twin Beech
1963 - 0000	Cessna T-37C Tweetybird
1963 - 1994	Lockheed F-104G
1963 - 1994	Lockheed TF-104G
1964 - 0000	Lockheed C-130 Hercules
1964 - 1975	Republic F-84Q Thunderstreak
1965 - 0000	Northrop F-5A
1965 - 0000	Northrop F-5B
1965 - 1994	Northrop RF-5A
1968 - 1979	Convair F-102A Delta Dagger
1968 - 1979	Convair TF-102A Delta Dagger
1970 - 0000	Dott NM-liuggar Textron Lyn Jet
1971 - 0000	C-160D Transall
1971 - 1993	Fokker VC-7 Viscount 794
1972 - 0000	Cessna T-41 Mescalero
1972 - 1988	North America F-100C Super Sabre
1974 - 0000	Cessna F-150L
1974 - 0000	Mc Donnell-Douglas F-4E

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

Eskişehir İkmal Bakım Merkezi (EİBM, 1975 - 1988)

Yaşanılan "1974 Ambargosu" sonrası ülke genelinde "Kendi Uçağını Kendin Yap!" sloganlı kampanyası Türk Hava Kuvvetleri'nde "Teknik ve Lojistik" yapı geliştirme faaliyetleri başlatır.

…merkez müstakil bir birlik olarak Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanına bağlı ve Lojistik Başkanlığı ile koordineli faaliyet göstermeye başlar ve Eskişehir İkmal Bakım Merkezi adını alır…

…mühendis ve teknisyen niceliği ve niteliği gücü, alt yapı, teknolojiler hızla geliştirilir.

…ülkede başlayacak muharip uçak ve motoru üretimi doğrudan desteklenir.

Eskişehir İkmal Bakım Merkezi (EİBM) Havacı Mühendisleri
(1980'li yıllar)

1976 - 0000	Mc Donnell-Douglas RF-4E
1978 - 0000	Cessna T-37B Tweetybird
1979 - 0000	Northrop T-38A Talon
1984 - 0000	Cessna C-550 Citation-II
1986 - 1994	Canadair CF-104A
1986 - 1996	Canadair CF-104D
1987 - 0000	F-16C Fighting Falcon
1987 - 0000	F-16D Fighting Falcon

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

1'inci Hava İkmal Bakım Merkezi (1.HİBM, 1988 - 2016)

Hava Kuvvetleri organizasyonunun, "Canlı – Cansız" ana ayrımı yaklaşımı ile ele alınması sonrası "**Silah Sistem Sorumluluğu** (**SSS**)" ilkesi kapsamında…

…Lojistik Komutanlığı yapısının idame tarafında gereken teknik ve teknolojik işlevlerine sahip "**Teknoloji Onarım Merkezi** (**TOM**)"

…Kuvvet Komutanı adına sistem mühendisliği "**Teknik Yönetim Sorumluluğu** (**TYS**)" devralınarak 1'inci Hava İkmal Bakım Merkezi (1.HİBM) adı ile kendi alanına tanımlı teknolojik alan, ürünler ve sistemlerde TOM ve TYS faaliyetleri sürdürülür.

1989 - 0000	Canadair NF-5A
1989 - 0000	Canadair NF-5B
1991 - 0000	Grumman Gulfstream-IV
1991 - 0000	IAI-Rachbalit TAI SF-2000
1991 - 0000	Lockheed C-130B Hercules
1992 - 0000	TUSAS CASA CN-235
1993 - 0000	Cessna C-550 Citation-VII
1995 - 0000	Boeing KC-135R Stratotanker
2000 - 0000	Cougar
2014 - 0000	Airbus A400M
2015 - 0000	KAI KT-1

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

1'inci Hava Bakım Fabrika Müdürlüğü (1.HBF, 2016 >)

Temmuz 2016 sonrası, kuvvet yapısında adeta başa dönüş yaşanır...

Hava birlikleri harekât ve eğitim yönünden Genelkurmay Başkanlığı, teknolojik-lojistik destek unsurları Milli Savunma Bakanlığı Askeri Fabrikalar Genel Müdürlüğü (AFGM) yapısı içine alınır...

...1'inci Hava Bakım Fabrikası adını alan tesisin (mallarını ve hizmetlerini kapsayan) ürünleri de aynı bakanlığa bağlı Askeri Fabrikalar ve Tersane İşletme A.Ş. (ASFAT) tarafından yurtiçinde ve yurtdışında pazara sunulmaktadır.

ETT Başlangıcından Günümüze Yapısal Gelişim Süreci

1926 – 2026

ETT ile Gelenler…

…ve Bir İLK Ayrıntısı

ETT ile Gelenlerden...

..Birkaçı

Bir asırdır...

- Türk havacılığına hizmet sunan bir "**Teknolojik Mükemmeliyet Merkezi**" ve bir "**Enstitü**"dür.
- İlişkileri ve işbirlikleri ile Eskişehir başta olmak üzere diğer ilgili illerle ve kurumlarla/kuruluşlarla işbirliği ile ulusal havacılık endüstrisinin gelişimine katkı sağlayan bir "**Entelektüel Kaynak**" 'tır!

…..daha neler olmuştur/gelmiştir?

- Türkiye Cumhuriyeti'nin **ilk Tayyare Mühendisi**
- Bugün 70 alanda **84 ilk Türk havacı kadının 18 adedi Eskişehir'de** / Eskişehir sayesinde ilk olandır; çoğu ETT Emektarı
- Muharip hava aracı, hava aracı motoru, kontrol ve aksesuvarları (komponentler) ile ilgili **ilk fabrika (depo) seviyesi bakım** merkezi
- Türkiye Cumhuriyeti'nin onuncu yılına özel bir proje olarak **ilk** "**Mühendislik Tasarıma Dayalı Üretilen ilk Türk Tayyaresi**" prototipi tasarlayıcısı ve üreticisi
- Havacılık ile ilgili **ilk Çırak Okulu** uygulayıcısı
- Ülkemizde 1950'li yılların başından itibaren hayata geçirilmeye başlayan yerel **sendikal örgütlenme**lerde - işçi hakları [*Ölüm Yardımlaşma Sandığı (1951), Harb-İş Sendikası (1952), HaSYa Sandığı (1957) ve Harb-iş Spor Kulübü (1992) gibi*] alanında da öncü havacılık endüstrisi bileşeni
- Örgün **sivil havacılık yüksek öğretim programı** (Anadolu Üniversitesi SHMYO olarak başlayıp bugün Eskişehir Teknik Üniversitesi UUBF bölümleri) oluşum destekçisi ve doğrudan katkı sağlayanı
- Örgün **sivil havacılık orta öğretim programı** (Motor Anadolu Teknik Lisesi bünyesinde başlayıp bugün Sabiha Gökçen M&TAL) oluşum destekçisi ve doğrudan katkı sağlayanı

…sürecek

ETT ile Gelenlerden...

..Birkaçı

...devamı

- "**TurboJet Motor**" teknolojisinin başlangıç noktası ve geliştiricisi
- "**Toplam Kalite Yönetimi**" başlatanı
- **Kuvvetler Arası** (KKK, DzKK, JGK) **İşbirliği** öncüsü
- Yerel (Üniversite, Hastaneler, TCDD/TULOMSAŞ, Şeker Fabrikası, TEI) ve ulusal (TUBİTAK Araştırma Merkezleri ve Enstitüleri, TAI, HAVELSAN, FNSS gibi) **Kurum ve Kuruluşlarla İşbirliği** öncüsü
- **Hassas Ölçü Aletleri** (**PMEL**) **Laboratuvarı** ve **Kalibrasyon Felsefesi** kurucusu
- Havacılık endüstrisi süreçlerinde **kurumsal kaynak planlaması ve süreç izlemesi (FYGS**) yapan düzenleyicisi ve uygulayıcısı
- Çalışma alanında sigara içimi kontrolü sonrası, dinlenme ihtiyacı için ("Hezârfen Ahmed Çelebi" isimli dumansız ve "Lâgarî Hasan Çelebi" isimli dumanlı) oluşturduğu gazinoları, zaman içinde **"Hall of Fame**" yaklaşımı ile "**Endüstriyel Müze**" seviyesinde sergileme alanına çevireni
- Eskişehir Hava Müzesi olarak planlanan sonra "**TVH Havacılık Parkı**" haline gelen yapının teknik planlayıcısı, düzenleyicisi ve kültürel boyut kazandırarak hayat vereni
- TMMOB Makine Mühendisleri Odası bünyesinde "Uçak-Havacılık-Uzay Mühendisliği" meslek örgütlenmesi haline dönüşen yapının kökündeki "**Havacılık Komisyonu**" kurucusu
- Bugünkü "**Ulusal Uçak Havacılık ve Uzay Mühendisliği Kurultayı**" etkinliğinin kökeni
- Havacılık endüstrisinde "**Ya Motor Olmasaydı?**" armağanlı kağıt uçak yarışmasını düzenleyeni
- Uluslararası müşterek muharip uçak (JSF) üretim programında seçilen "**Avrupa Motor Merkezi**"
- Yöredeki havacılık kuruluşlarının ((başta TEI, Alp Havacılık, Coşkunöz olmak üzere...) **kaynağı, cesaretlendiricisi, temel katkı** sağlayanı

ETT Şehitleri…

ETT Şehitleri...

ETT'de mecburi hizmeti sonrası, akıl ortağı ve baş mühendisi olduğu Nu.D.T.A.'da tasarımını ve seri üretimini yaptığı Nu.D.36 tayyaresi ile THK İnönü Kampı yaklaşmasında (13.07.1938) kabotaj... (Kaynak: Can EREL)

- **Tayyare Mühendisi Selâhattin (Reşit) ALAN**

Avro Anson tayyaresi tecrübe uçuşunda (29.11.1945) yoğun siste dağa çarpma (Kaynak: İsmail AŞANER)

- **Teknisyen Orhan İGOT, Teknik Kontrol Şefi Teknisyen**
- **Ruhi SAKİN, B Tayyare Atelye Ustabaşısı**
- **Teknisyen Muzaffer IŞITAN, T. Elektrik Atelyesi Teknik Kontrolü**

F-86 uçağı meydan çalıştırmada (10.10.1956) hava alığı çekmesi sonucu (Kaynak: İsmail AŞANER & Adil PİLGİR)

- **Teknisyen İslam TOSUN**

Karadeniz radar kontrolü görevi (19.09.1958) uçuşunda C 47 kazası (Kaynak: İsmail AŞANER & Adil PİLGİR)

- **Teknisyen Rıfat ÇEKİCİ**
- **Teknisyen Recep HALLI**
- **Teknisyen Kasım GÖKÇAN**
- **Teknisyen Hamdi ÇAYIKLI**

Sandalye Atölyesi'nde (18.09.1962) katapult patlaması (Kaynak: Adil PİLGİR)

- **Teknisyen Hüsnü BAŞMAK**

Bulunamayan (03.09.1970) nedenle (Kaynak: İsmail AŞANER & Adil PİLGİR)

- **Teknisyen Güner CANDEMİR**

Uçak "Bead Blasting" hangar kapısı onarımı sırasında (15.06.2007) düşerek - **Eğitim Şube Müdürlüğü Dershanesine adı verildi.** (Kaynak: Abdullah BAŞ)

- **Teknisyen Abdulkadir ÖZ**

ETT İlgili Düşünülenler…

…ve Gelecek Önerleri - ETT Emektarı Şehit Havacılara Vefa

Selâhattin (Reşit) ALAN

Hüsnü BAŞMAK, Güner CANDEMİR, Hamdi ÇAYIRLI, Orhan İGOT, Ruhi SAKİN
Rıfat ÇEKİCİ, Muzaffer IŞITAN, Recep HALLI, Kazım GÖKÇAN, İslam TOSUN

…Şehit ETT Emektarları ve onların isimlerinde tüm şehitlerimizi saygı, minnet ve rahmetle anarak

ETT Hasenâtı…

ETT Hasenâtı...
..Birkaçı

Öğrenci Yardımları
- Aynî (Nesnel)
- Maddi (Burs Programları – Vakıf benzeri bir fon kurularak)

İlkokul Aynî Yardımları
- Çukurhisar Köyü İlkokulu (1960)
- Mamuca Gülpınar İlkokulu (1985 >)
- 1. Hava İkmal Bakım Merkezi İlköğretim Okulu (21.05.1999)

Yükseköğretim Kurumu Aynî Yardımları
- Anadolu Üniversitesi
- Anadolu Üniversitesi Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
- Eskişehir Teknik Üniversitesi

Müze Destekleri
- Rahmi Koç Müzesi
- Vecihi Hürkuş Havacılık ve Teknoloji Parkı

Bilgi Paylaşımları
- İş İnsanlarına
- Sanatçılara
- Öğretmenlere / Öğretim Üyelerine & Öğrencilere
- Uluslararası Konuklara

Son Sözler…

Son Sözler...

ETT tesisi içine "**Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ü**" Anıtı

Orman Genel Müdürlüğü "**Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ü Orman(lar)ı**" fidan bağışını tüm havacılık ziyaretleri, anma ve törenlerinde sunulan armağanlar içinde yer alması

ETT Emektarı **Şehit Havacılara Vefa**
- ...Fabrikada Şehitler Panosu yapılması
- ...13 Temmuz "Havacılık Endüstrisi Şehitleri Günü" törenine katılım ve destek sağlanarak sürdürülmesi

Salâh'a Vefa
- ...Eskişehir'de Hava Parkı adının Selahattin ALAN olarak değiştirilmesi
- ...İnönü için hazırlanan (SeRAP) park projesinin hayata geçirilmesi
- ...M.M.V.1 Tayyaresi benzer modellerinin yapılarak parklarda ve şehir müzelerinde sergilenmesi

"**Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ü**" etkinliklerin sürmesi...
- ...yapılmış etkinliklerin (basılı ve dijital) dokümantasyonuVefa
  - ...bireysel yayınlar
  - ...kurumsal yayınlar
- ...yıl sonunda "Endüstriyel Kültür" ve "Kent Belleği" ögesi almanaklar hazırlanarak yayınlanması

Kaynakça…

Kaynakça

1.HİBM: "1'inci Hava İkmal Bakım Merkezi Komutanlığı - Eskişehir" Tanıtım Filmi; 2014.
1.HİBM: "1.nci Hava İkmal Bakım Merkezi Komutanlığı 1986 - 2002)"; 2002, Eskişehir.
1.HİBM: "1.nci Hava İkmal Bakım Merkezi Komutanlığının 60 Yılı (1926 – 1986)"; 1998, Eskişehir.
1.HİBM: "Kovan Bülteni"; 1994 - 1988, Eskişehir.
Can EREL; "ETT Emektarları "'ETT Emektarları 'Havacılık Endüstrisi Şehitleri' Anma Töreni'"; 13 Temmuz 2026.
Can EREL; "ETT Emektarları "Emek, Gurur, Miras" Fotoğraf Sergisi"; Mayıs 2026.
Can EREL; "ETT Emektarları 'Birlik ve Vefa Buluşması'"; Mayıs 2026.
Can EREL; "Şehrin Yadigârları Söyleşileri 3: Eskişehir Tayyare Fabrikası'nın 100'üncü Yılı'"; Mart 2026.
Can EREL; "Ulusal Havacılıkta 2026; ETT & KTF Yüzüncü Yıldönümü"; Ocak 2026.
Can EREL; "Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ü" Genel Önerileri"; Ocak 2026.
Can EREL; "Ulusal Havacılıkta 2025 - TOMTAŞ'ın Yüzüncü Yıldönümü"; Ocak 2025.
Can EREL; "Ulusal Havacılıkta 2025 Yılındaki Yüz Yıldönümleri"; Ocak 2025.
Can EREL; "İlk Ticari Uçuşlar; Dünyada ve Türkiye'de"; Ankara, 2025.
Can EREL; "Türkiye'nin Havacılık Seyri"; Seminer Serisi; Ankara, 2023.
Can EREL; "Türkiye'de Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar: Selâhattin (Reşit) Alan"; TALPA "Kokpit'ten Bakış" Dergisi; Sayı 31; 2014, İstanbul.
Can EREL; "Havacılıkta Bugün" Paylaşımları; Ankara, 2007.
Dr. Neslihan ALTUNCUOĞLU, Hatice Özlem ÖZHAN, Yağmur HODANCI, Dr. Abdullah ERDOĞAN; "Kayseri Uçak Fabrikası"; Birinci Baskı ISBN 9786059117562; Kayseri, Kasım 2021.
Hava Kuvvetleri Komutanlığı; "Hava Gücü - Envantere Giren Uçaklar".
Hava Kuvvetleri Komutanlığı; "Hava Kuvvetleri Birlik ve Müesseselerinin Tarihçesi"; Hava Kuvvetleri Basımevi; 1966, Eskişehir.
Horst ZOELLER; "The Hugo Junkers Homepage - *TOMTAS - Tayyare Otomobil ve Motor Türk Anonim Sirketi*", Mar 2004.
Kaya KONAKKURAN; "Kovandaki Arılar - Anılar"; Ankara, 2018.
Pul ve Posta; "TOMTAŞ" Web Sayfası.
Raşit POR; "Kayseri Hava İkmal Bakım Merkezi Komutanlığı Tarihçesi"; Kayseri HİBM; 1983, Kayseri.
Rıfat BAYRAK; "Kayseri Tayyare Fabrikası"; Birinci Baskı ISBN 9786058003125, Kayseri, Ağustos 2021.
Tan Gazetesi; "Vefat eden eski Hariciye Nazırının Hayatından Notlar"; 6 Şubat 1937, İstanbul.

Kaynakça *(devam)*

Derlemeler, Raporlar & Paylaşımlar:
Can EREL; "Ardından ANIn ile: Dr. Fazıl AYDINMAKİNA"; Ağustos 2026.
Can EREL; "Ardından ANIn ile: Selahattin KAVUŞTU"; Şubat 2022.
Can EREL; "Havacılığın Makinacı Aydını ile Meslekte 60 Yılı Kutlamak; Havacılık Şehri, Eskişehir'de!"; 2024.
Can EREL – Derleme; "İsmail AŞANER Hatıraları (Çocukluk, Gençlik ve Meslekî İçerik)"; Mart 2022.
(E) Hv. Yük. Müh. Tümgeneral Fazıl AYDINMAKİNA: "Ne kadar zordur!"; Anadolu Üniversitesi; 2003, Eskişehir.

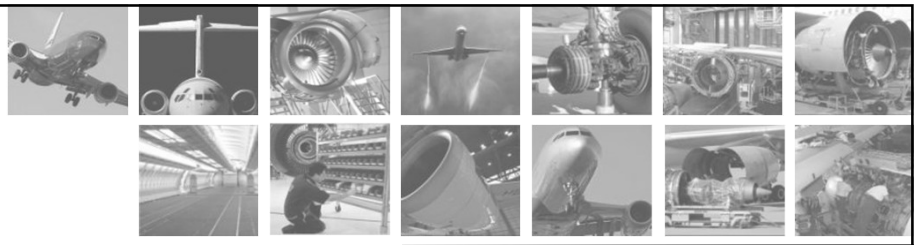
CAN'CA Kitaplar:
Can EREL; "CAN'CA Türkiye'de Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar"; ISBN 978-605-125-753-2; 2014, Ankara.
Can EREL; "CAN'CA Gökyüzüne Karşı Hayaller"; ISBN 978-625-00-9033-6; ; 29 Ekim 2022, Ankara.

CAN'CA Web Sayfaları:
"Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ü" Yılı
"Türkiye'nin Havacılık Seyri" Seminer Serisi

CAN'CA Havacılık Söyleşisi (YouTube):
Dr. Fazıl AYDINMAKİNA ile "Havacılığın Makinacı Aydını"
Prof. Dr. Hasan Fehmi TÖRE ile "Olması gerektiği gibi.."
Eskişehir ile Gelen(ler) - 1: "Demiryolu & Eğitim"
Eskişehir ile Gelen(ler) - 2: "Otomotiv & Havacılık"

CAN'CA Havacılık Söyleşisi (Yazılı)
Dr. Fazıl AYDINMAKİNA ile "Havacılığın Makinacı Aydını"

Anadolu Üniversitesi "Sözlü Tarih" Lisans Tezi Çalışması (2017) Söyleşilerinden...
- "Arı Olabilmek"
- "Arı Olabilmek – Eskişehir, Bir Havacılık Şehri (1)".
- "Arı Olabilmek – Eskişehir, Bir Havacılık Şehri (2)".
- "Arı Olabilmek – CAN'CA Entelektüel Projelerden (1)"
- "Arı Olabilmek – CAN'CA Entelektüel Projelerden (2)"

Ulusal Havacılık Endüstrisi Yüz'ünde

Bir Havacılık Mabedi

Sabrınıza teşekkürler...

...düşünce ve önerilerinizi öğrenmekten memnuniyet duyarım.

www.canerel.com.tr

